

๔.๔ การบริการสาธารณสุขและการประกันคุณภาพ *

ข้อที่/เนื้อหา	เจตนารมณ์/ความหมาย
หลักการสำคัญ ๑. การบริการสาธารณสุขต้องมุ่งสู่การมีสุขภาพดีอย่างถ้วนหน้า และสามารถดูแลสุขภาพประชาชนอย่างต่อเนื่องตั้งแต่เกิดจนตาย ตอบสนองต่อความจำเป็นด้านสุขภาพของประชาชน รวมทั้งเชื่อมโยงการจัดการด้านสุขภาพในมิติต่างๆ เข้าด้วยกันได้อย่างเป็นองค์รวม	- การออกแบบการให้บริการสาธารณสุขจะต้องเป็นไปในลักษณะที่เอื้อให้ประชาชนทุกคนสามารถเข้าถึงบริการได้ และการดูแลสุขภาพจะต้องครอบคลุมตั้งแต่อยู่ในครรภ์มารดาจนถึงเชิงตะกอน โดยให้ความสำคัญกับการเชื่อมโยงมิติทางกาย จิต ปัญญา และสังคมเข้าด้วยกันในทุกขณะที่ให้บริการ
๒. การจัดระบบบริการสาธารณสุขต้องให้ความสำคัญกับความเป็นธรรมและการเข้าถึงของประชาชน โดยมีการบริหารระบบการเงินการคลังที่แยกระหว่างผู้ซื้อบริการกับผู้ให้บริการ และสอดคล้องกับระบบการเงินการคลังของประเทศเพื่อความยั่งยืนของระบบสุขภาพ	- ประชาชนทุกคนต้องได้รับบริการสาธารณสุขตามความจำเป็นด้านสุขภาพ โดยไม่มีการแบ่งแยกตามฐานะทางเศรษฐกิจ สังคม สภาพทางกาย ความพิการ เพศ อายุ ถิ่นที่อยู่ เชื้อชาติ สัญชาติ ศาสนา วัฒนธรรม ความเชื่อ และอุดมการณ์ทางการเมือง ทั้งนี้ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายดังกล่าว จะต้องบริหารระบบการเงินการคลังที่แยกระหว่างผู้ซื้อบริการกับผู้ให้บริการอย่างชัดเจน และมุ่งปฏิรูปโรงพยาบาลภาครัฐให้เป็นโรงพยาบาลในกำกับของรัฐ

* เป็นสาระสำคัญเกี่ยวกับ การบริการสาธารณสุขและการควบคุมคุณภาพ ตามพระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๕๐

ข้อที่/เนื้อหา	เจตนารมณ์/ความหมาย
๓. การจัดระบบดูแลสุขภาพ ควรเน้นความร่วมมือ และใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ของทุกภาคส่วน ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ชุมชน และ ภาคส่วนอื่นๆ ทั้งนี้ ต้องเร่งส่งเสริมความร่วมมือ ระหว่างภาครัฐและภาคเอกชนอย่างจริงจัง ทั้งใน ระดับปฐมนุฎิ พุติญญุมิ และตติยญญุมิ	- เพื่อให้เกิดความตระหนักต่อสถานะทางการเงินของประเทศและเกิดการระดมการใช้ ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างคุ้มค่า จึงจะสามารถตอบสนองต่อความจำเป็นด้านสุขภาพของ ประชาชนได้อย่างยั่งยืน และเกิดประโยชน์ต่อประชาชน และด้วยข้อจำกัดของภาครัฐ ในการให้บริการสาธารณสุขอย่างถ้วนหน้า จึงต้องเร่งส่งเสริมและสนับสนุนรูปแบบ การดำเนินงานต่างๆ ที่เป็นความร่วมมือระหว่างภาครัฐและภาคเอกชนให้มากขึ้นใน ทุกระดับ
๔. การบริการสาธารณสุขต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานของ จริยธรรมแห่งวิชาชีพ เป็นบริการที่มีการเอื้ออาทร สมานฉันท์ระหว่างผู้ให้บริการและผู้รับบริการ โดยยึด ประโยชน์สุขของประชาชนเป็นที่ตั้ง	- การจัดบริการสาธารณสุขต้องยึดประโยชน์สุขของประชาชนเป็นที่ตั้ง เป็นบริการที่มี การเอื้ออาทร สมานฉันท์ระหว่างผู้ให้บริการและประชาชนผู้รับบริการ สร้างความไว้ วางใจระหว่างกัน เพื่อลดความขัดแย้งในการให้บริการและการฟ้องร้อง - ควรสนับสนุนให้ภาคเอกชนทำประโยชน์เพื่อสาธารณะ เช่น โรงพยาบาลมูลนิธิต่างๆ เพื่อให้เกิดความร่วมมือระหว่างรัฐและเอกชน (Public and Private Partnership) (อ้างอิงเจตนารมณ์ธรรมนูญว่าด้วยระบบสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๕๒ ข้อ ๘๓)

ข้อที่/เนื้อหา	เจตนารมณ์/ความหมาย
ภาพพึงประสงค์ ๑. ประชาชนได้รับบริการที่มีคุณภาพ มีมาตรฐานและความปลอดภัย รวมถึงได้รับการอย่างต่อเนื่อง ทั้งเรื่องการรับและส่งต่อเพื่อรับการรักษในสถานพยาบาลในระดับต่างๆ อย่างเหมาะสม และการดูแลอย่างต่อเนื่องระยะยาว โดยมีผู้ให้บริการสาธารณสุขหลัก^๒ ทำหน้าที่ดูแลในระดับปฐมภูมิ และสามารถดูแลต่อเนื่องถึงระดับทุติยภูมิและตติยภูมิได้	- อ้างอิงแนวคิดเรื่องคุณลักษณะของระบบบริการสาธารณสุขที่พึงประสงค์ของ Institute of Medicine (2001) คือ ปลอดภัย (Safe) ทันเวลา (Timely) มีประสิทธิผล (Effective) มีประสิทธิภาพ/คุ้มค่า (Efficient) เป็นธรรม (Equitable) และมีผู้ป่วยเป็นศูนย์กลางในการจัดบริการสาธารณสุข (Patient-centered) - เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของการพัฒนาคุณลักษณะของระบบบริการสาธารณสุข จำเป็นต้องทำให้มีผู้ให้บริการสาธารณสุขหลักทำหน้าที่ในระบบบริการสาธารณสุขทุกระดับ ไม่เพียงแต่การทำงานในระบบบริการสาธารณสุขระดับ “ปฐมภูมิ”

^๒ ผู้ให้บริการสาธารณสุขหลัก หรือ Primary providers หมายถึง ผู้ให้บริการสาธารณสุขที่ทำให้เกิดการบูรณาการและการประสานงานระหว่างผู้ให้บริการวิชาชีพสุขภาพต่างๆ ทั้งภายในและระหว่างหน่วยจัดบริการสาธารณสุข ทั้งนี้ ผู้ให้บริการสาธารณสุขหลักนั้นมีหลายประเภทตามระดับหรือประเภทของระบบบริการสาธารณสุข เช่น “ผู้ให้บริการสาธารณสุขหลักประจำตัว/ประจำครอบครัว” (Family providers) ในระบบบริการระดับปฐมภูมิ หรือ “แพทย์เจ้าของไข้” (Attending physicians) ในการดูแลระดับโรงพยาบาล (ทุติยภูมิ/ตติยภูมิ)

ข้อที่/เนื้อหา	เจตนารมณ์/ความหมาย
๒. ประชาชนได้รับชุดสิทธิประโยชน์หลักอย่างเท่าเทียมกันตามความจำเป็นด้านสุขภาพ และประชาชนที่มีความจำเป็นด้านสุขภาพเหมือนกันได้รับการดูแลด้วยมาตรฐานเดียวกัน โดยมีระบบการประเมินและการตัดสินใจการใช้เทคโนโลยีด้านสุขภาพอย่างเหมาะสม ทั้งด้านความคุ้มค่าและความพร้อมในการจัดการก่อนนำมาใช้ในวงกว้าง	- ความเป็นธรรม (Equity) หมายถึง ความเท่าเทียมของโอกาส (Equality of opportunity) ในการเข้าถึงบริการสาธารณสุข ดังนั้น ความเป็นธรรมทางสุขภาพต้องพิจารณาทั้งการจัดบริการสาธารณสุขที่เหมือนกันเพื่อตอบสนองต่อความต้องการด้านสุขภาพที่เหมือนกัน (Equal services for equal needs) และการจัดบริการสาธารณสุขที่ไม่เหมือนกันเพื่อตอบสนองต่อความต้องการที่ไม่เหมือนกัน (Unequal services for unequal needs) - เพื่อสุขภาพของประชาชนและความมั่นคงทางการเงินการคลังของระบบสุขภาพ การประเมินเทคโนโลยีทางการแพทย์เป็นภารกิจที่สำคัญ ซึ่งต้องมีระบบที่มีความเป็นกลางในการประเมินเทคโนโลยีและนโยบายด้านสุขภาพ ตลอดจนกำกับติดตามให้เกิดการใช้เทคโนโลยีและนโยบายอย่างเหมาะสม
๓. ระบบบริการสาธารณสุขเป็นที่ยอมรับ และตอบสนองต่อความคาดหวังของประชาชนได้เป็นอย่างดี อีกทั้งผู้ให้บริการ ผู้ให้บริการ และผู้มีส่วนได้เสียอื่น ๆ มีความสุขและมีความพึงพอใจ	- อ้างอิงแนวคิดเป้าประสงค์ของระบบสุขภาพขององค์การอนามัยโลก ที่ให้ความสำคัญกับการมีสุขภาพดี ระบบสุขภาพสามารถตอบสนองต่อความคาดหวังของประชาชน และเป็นระบบที่มีความเป็นธรรมในเรื่องการมีส่วนร่วมในการจ่ายเงิน (Fairness of financial contribution) (ข้อมูลจาก <i>World Health Report 2000</i>) และแนวคิดเรื่อง Control Knobs Framework 2003 (Marc Roberts, William Hsiao, Peter Berman, Michael Reich, 2003) ที่แสดงให้เห็นความสัมพันธ์ขององค์ประกอบต่างๆ ในระบบสุขภาพที่ต้องคำนึงถึงเพื่อให้บรรลุเป้าประสงค์ของระบบสุขภาพ

ข้อที่/เนื้อหา	เจตนารมณ์/ความหมาย
๔. มีระบบบริการสาธารณสุขที่ตอบสนองต่อความจำเป็นด้านสุขภาพเป็นการเฉพาะ เช่น มีระบบการแพทย์ฉุกเฉินที่สามารถดูแลผู้ป่วย ณ จุดเกิดเหตุและสามารถเชื่อมโยงไปสู่สถานพยาบาลเป็นเครือข่ายที่ให้การดูแลได้อย่างคล่องตัวและปลอดภัย มีระบบและรูปแบบการดูแลระยะยาวในผู้สูงอายุ ผู้พิการ และผู้ป่วย ที่ใช้ศักยภาพและความร่วมมือของตัวผู้ป่วย ครอบครัว และชุมชนอย่างเต็มศักยภาพ มากกว่าการพึ่งพิงการบริการจากสถานพยาบาล และสถานบริการสาธารณสุขทุกระดับมีระบบการดูแลแบบประคับประคองในระยะท้ายของชีวิต โดยเชื่อมโยงอย่างไร้รอยต่อการดูแลโดยครอบครัวและชุมชน	- ผู้ป่วยที่เป็นประชากรกลุ่มเฉพาะ เช่น ผู้ป่วยฉุกเฉิน ผู้สูงอายุ ผู้พิการ ผู้ป่วยโรคเรื้อรัง ผู้ป่วยในวาระสุดท้ายแห่งชีวิต มีปัญหาหรือประเด็นทางสุขภาพที่แตกต่างจากผู้ป่วยด้วยโรคเฉียบพลันทั่วไป (Acute illnesses) จึงจำเป็นต้องมีการจัดระบบบริการสาธารณสุขที่จำเพาะและเหมาะสมกับธรรมชาติของปัญหาสุขภาพเหล่านั้นในทุกระดับ เช่น จัดให้มี การดูแลระยะยาว การดูแลผู้สูงอายุ การดูแลประคับประคอง การดูแลผู้ป่วยระยะสุดท้ายของชีวิต
๕. ระบบบริการสาธารณสุขเป็นระบบที่มีประสิทธิภาพที่กระจายและใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าให้เกิดการใช้เพื่อการดูแลสุขภาพ และมีระบบบริหารความเสี่ยงในสถานบริการสาธารณสุขทุกประเภทและทุกระดับ	- การบริหารความเสี่ยง (Risk management) มีความจำเป็นเพื่อจัดการกับความไม่แน่นอน (Uncertainty) ซึ่งเป็นธรรมชาติของระบบสุขภาพที่มีการปรับตัวอย่างซับซ้อน (Complex adaptive systems) ไม่ใช่ระบบธรรมดาสามัญ (Simple systems) ที่คาดเดาผลลัพธ์ได้โดยง่าย

ข้อที่/เนื้อหา	เจตนารมณ์/ความหมาย
๖. ระบบบริการสาธารณสุขทุกระดับ มีการทำงานประสานงาน บูรณาการ ไม่แยกส่วน และมีระบบปรึกษาที่เหมาะสมเพื่อทำหน้าที่ประสานงานระหว่างผู้ให้บริการสาธารณสุขหลัก และผู้ให้บริการสาธารณสุขที่ทำหน้าที่ให้คำปรึกษา^๓	- เพื่อให้เห็นความจำเป็นของการประสานและบูรณาการกันของผู้ให้บริการสาธารณสุขหลัก (Primary providers) เช่น ผู้ให้บริการสาธารณสุขประจำตัว/ประจำครอบครัว (Family providers) หรือแพทย์เจ้าของไข้ (Attending physicians) กับผู้ให้บริการสาธารณสุขที่ทำหน้าที่ให้คำปรึกษา (Consultants) เช่น ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทางในทุกวิชาชีพที่เกี่ยวข้องกับการดูแลผู้ป่วย (Specialists) เพื่อประโยชน์สูงสุดของผู้ป่วย/ผู้รับบริการ
๗. ระบบบริการสาธารณสุขไทยสามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างมั่นคงยั่งยืนในมิติต่างๆ รวมทั้งเทคโนโลยีและผลิตภัณฑ์สุขภาพ เช่น ยา ชีววัตถุ และสมุนไพรในประเทศ	- ในปัจจุบัน ประเทศไทยต้องพึ่งพาเทคโนโลยีทางการแพทย์ส่วนใหญ่จากต่างประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านยา ดังนั้น จึงต้องส่งเสริมการพึ่งพาตนเองในด้านนี้ให้มากขึ้น เพื่อให้ระบบบริการสาธารณสุขของประเทศพึ่งพาตนเองได้อย่างแท้จริง

^๓ ผู้ให้บริการสาธารณสุขที่ทำหน้าที่ให้คำปรึกษา หรือ Consultant หมายถึง ผู้ให้บริการสาธารณสุขที่ทำหน้าที่ให้คำปรึกษาหรือดูแลผู้ป่วยเป็นครั้งคราวเมื่อได้รับการประสานจากผู้ให้บริการสาธารณสุขหลัก ซึ่งโดยทั่วไปผู้ให้บริการสาธารณสุขที่ทำหน้าที่ให้คำปรึกษาหมายถึงผู้เชี่ยวชาญด้านการแพทย์สาขาต่างๆ

ข้อที่/เนื้อหา	เจตนารมณ์/ความหมาย
๘. องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นและภาคเอกชนมีส่วนร่วมในการจัดบริการสาธารณสุขทุกระดับทั้งระดับปฐมภูมิ ทุติยภูมิ และตติยภูมิ โดยมีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนระบบประกันสุขภาพ โดยเฉพาะการเป็นเครือข่ายระบบบริการปฐมภูมิ และมีการใช้ทรัพยากรร่วมกันกับสถานบริการภาครัฐเพื่อรองรับความต้องการของประชาชน ภายใต้ระบบกำกับดูแลทั้งด้านคุณภาพ มาตรฐานและราคาค่าบริการที่เหมาะสม	- การส่งเสริมความร่วมมือระหว่างภาครัฐ เอกชน รวมถึงองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นที่สอดคล้องกับศักยภาพ จะทำให้สามารถบริการประชาชนได้อย่างทั่วถึงมากขึ้น นอกจากนั้น ยังทำให้เกิดการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า ทำให้ระบบมีประสิทธิภาพมากขึ้นและเกิดประโยชน์ต่อประชาชนในที่สุด โดยรัฐต้องจัดระบบและกลไกกำกับดูแลทั้งด้านคุณภาพ มาตรฐานและราคาค่าบริการที่เหมาะสม
๙. มีระบบบริการสาธารณสุขรองรับความต้องการด้านสุขภาพที่เพิ่มขึ้นของผู้รับบริการชาวต่างชาติ โดยเฉพาะกลุ่มแรงงานต่างด้าว กลุ่มชาวต่างชาติในภูมิภาคอาเซียน โดยคำนึงถึงมนุษยธรรมและผลกระทบต่อผู้รับบริการชาวไทย	- จากแนวโน้มสถานการณ์การเคลื่อนย้ายของคนต่างชาติเข้าสู่ประเทศไทยที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ทั้งกลุ่มแรงงานต่างด้าว และกลุ่มเพื่อนบ้านจากภูมิภาคอาเซียนเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อระบบบริการสาธารณสุข ดังนั้น จึงต้องวางระบบรองรับที่คำนึงถึงมนุษยธรรม ขณะเดียวกันก็คำนึงถึงผลกระทบต่อผู้รับบริการชาวไทยด้วย